

Milla Niemi

ERÄMAAVALTAMISEN HYÖDYNTÄMINEN LUONTO- JA ELÄMYSTOIMINNAN OHJAAMISEN OPETUKSESSA

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Milla Niemi
Työn nimi	Erämaavaeltamisen hyödyntäminen luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetuksessa
Toimeksiantaja	Suomen Nuoriso-opisto Paukkula
Vuosi	2024
Sivut	31 sivua, liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja	Lassi Pöyry

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkittiin kvalitatiivisella tutkimusotteella Suomen Nuoriso-opisto Paukkulassa järjestettävää erämaavaellustoimintaa ja millä tavoin se mahdollistaa kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan ammattitaitovaatimusten toteutumisen. Samalla tutkittiin, mitä eri osa-alueita opiskelijoiden toimijuudesta ilmenee, sillä toimijuus liittyy osallistavaan oppimiseen sekä ammattilaiseksi kehittymiseen.

Opinnäytetyö toteutettiin lokakuun 2023 ja huhtikuun 2024 välisenä aikana. Tutkimuskysymykset olivat ”Miten erämaavaellustoiminta vastaa tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksiin?” ja ”Miten toimijuuden osa-alueet ilmenivät Muotkatunturin-vaellukselle osallistuneiden opiskelijoiden kertomuksista?”. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää (4) kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon kolmannen vuoden opiskelijaa, jotka olivat valinneet luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen osaksi opintojaan. Litteroitu materiaali analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Opiskelijat kokivat vaelluskokonaisuuden arvokkaana ja antoisana. Suomen Nuoriso-opisto Paukkulan tapa toteuttaa luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosaa mahdollistaa ammattitaitovaatimusten täyttymisen vertailtessa opiskelijoiden vastauksia opetussuunnitelmaan. Tutkinnonosan toteutus tukee opiskelijoiden toimijuutta osallistamalla opiskelijoita aktiivisesti vaelluskokonaisuuden eri vaiheissa. Tutkimustuloksia rajoitti haastateltavien määrä.

Tutkimuksesta saatua tietoa Suomen Nuoriso-opisto Paukkula voi hyödyntää luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Myös muut kasvatus- ja opetusalan tahot voivat soveltaa tutkimuksen tuloksia tai saada ideoita seikkailukasvatuksen ja luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetustapoihinsa.

Asiasanat: seikkailukasvatus, vaellus, toimijuus, ammatillinen koulutus

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Milla Niemi
Thesis title	Using Wilderness Hiking in Teaching of Nature- and Experiential Activity Guidance
Commissioned by	Finnish Youth Education Centre Paukkula
Time	2024
Pages	31 pages, 1 page of appendices
Supervisor	Lassi Pöyry

ABSTRACT

In this thesis, qualitative research approach was used to investigate the wilderness hiking activity organised in the Finnish Youth Education Centre Paukkula. Paukkula uses wilderness hiking in teaching nature- and experiential activity guidance. Nature- and experiential activity guidance is one of the degree programmes in the curriculum of Vocational Qualification in Education and Guidance. Meanwhile, the different aspects of students' agency were investigated, as agency is related to experiential learning and developing as a professional.

The thesis was carried out between October 2023 and April 2024. The research questions were "How does wilderness hiking meet the competence requirements of the degree programme?" and "How were the aspects of agency reflected in the accounts of the students who participated in the wilderness hike?". Thematic interviews were used as a data collection method. Four (4) third-year students of the Vocational Qualification in Education and Guidance were interviewed. They had chosen nature- and experiential activity guidance degree programme as part of their studies. The transcribed material was analysed using theory-based analysis.

The students found the wilderness hiking experience valuable and rewarding. Paukkula's way of implementing the nature and experiential activity guidance degree programme enabled the professional competence requirements to be met when comparing the students' responses to the curriculum. The delivery of the degree programme supported student agency by actively involving students in the different phases of the wilderness hiking experience. The results of the study were limited by the number of interviewees.

Paukkula can use the knowledge gained from the thesis to plan and improve their teaching of nature- and experiential activities. Other education and training providers can also gain ideas from the thesis for their teaching methods in adventure education and nature- and experiential activity guidance.

Keywords: adventure education, hiking, human agency, vocational education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1	Seikkailukasvatus ja kokemuksellinen oppiminen.....	6
2.2	Elämyspedagogiikka.....	9
2.3	Erämaavaeltaminen.....	10
2.4	Suomen Nuorisopisto Paukkula ja luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen.....	10
2.5	Osaamisidentiteetti ja toimijuus	12
3	AIEMMAT TUTKIMUKSET	13
3.1	Kahdeksasluokkalaiset Pyhä-Luoston kansallispuistossa	13
3.2	Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta.....	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
4.1	Tutkimuksen kohdejoukko ja tutkimuskysymykset.....	15
4.2	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä	15
4.3	Aineiston analyysimenetelmä	16
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
5.1	Tutkinnonosan toteutustapa	17
5.2	Opiskelijoiden toimijuus	22
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	25
6.1	Pohdinta	25
6.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	26
6.3	Jatkotutkimusehdotukset	27
	LÄHTEET.....	29
	LIITTEET	

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin kvalitatiivisella tutkimusotteella Suomen Nuoriso-opisto Paukkulassa järjestettävää erämaavaellustoimintaa ja millä tavoin se mahdollistaa kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan ammattitaitovaatimusten toteutumisen. Samalla tutkin, mitä eri asioista opiskelijoiden toimijuudesta ilmenee, sillä toimijuus liittyy opiskelemiseen sekä kasvatus- ja ohjausalan ammattilaiseksi kehittymiseen. Työn edetessä käytän Suomen Nuoriso-opisto Paukkulasta pelkkää nimitystä Paukkula.

Opinnäytetyöprosessi ja yhteistyöni Paukkulan kanssa alkavat lokakuussa 2023. Haastattelut järjestetään joulukuussa 2023 sekä tammi–helmikuussa 2024. Litteroinnin ja sisällönanalyysin teen helmi–maaliskuun 2024 aikana. Haastattelen neljää kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon opiskelijaa, jotka ovat osallistuneet loppukesän 2023 Muotkatunturin-vaellukselle. Haastattelujen aikaan vaelluksesta on kulunut noin 4–5 kuukautta.

Paukkula vietti satavuotisjuhlaansa vuonna 2023, jonka ansiosta loppukesästä järjestetty vaellus oli erityinen Paukkula 100 -vaellus. Tämän vuoksi Paukkula on mukana opinnäytetyön tilaajana. Muotkatunturilla on vaellettu noin puolet Paukkulan toiminta-ajasta. Nykyään erämaavaellusta toteutetaan Paukkulassa liitettynä luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosaan, joka on yksi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon valinnaisista tutkinnonosista. Paukkulassa seikkailukasvattajaksi kasvetaan olemalla seikkailukasvatuksen kohteena. Juhlan kunniaksi työelämäyhteistyötaholta nousi toive selvittää, mitä ajatuksia erämaavaellustoiminta on herättänyt, ja onko seikkailukasvatuksen opetus näiden vuosien jälkeen laadukasta. Haluan päästä kuulemaan vaeltajien kokemuksia käytännönläheisestä suunnittelu- ja ohjauskokonaisuudesta. Aiheen valintaan liittyy myös oma kiinnostukseni seikkailukasvatusta ja sen mahdollisuuksia kohtaan.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Seikkailukasvatus ja kokemuksellinen oppiminen

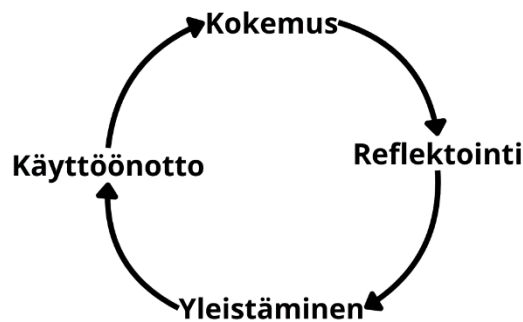
Seikkailukasvatuksen historiaa sekä sen varsinaista alkua pedagogiikan kentällä on vaikea määritellä. Saksassa on käytetty *Erlebnispädagogi*-termiä 1800-luvun puolivälistä alkaen. Se perustui Wilhelm Diltheyn psykologiaan ja pedagogiikkaan. Siinä yhdisteltiin fyysisen ja psyykkisen kunnan samanaikaista harjoittamista. Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa käytettiin *Outdoor Adventure Education* -termiä, mikä piti sisällään kokemusten keräämistä ulkona tapahtuvissa seikkailuissa ja muutoksen saavuttamista niiden avulla. Tämä käsite on hieman tuoreempi kuin saksalainen, sillä sitä alettiin käyttää 1900-luvun alussa. (Karppinen & Latomaa 2015, 77–84.) Yhtenä seikkailukasvatuksen uranuurtajana pidetään yhdysvaltalaisista psykologia ja kasvatustieteistä John Deweyä. Deweyn filosofia perustui pragmatismiin, jonka mukaan kasvatusta on etenevää eli progressiivista, ja jossa tieto ja taito sekä sopeutuminen ja vuorovaikutus kulkevat käsi kädessä. 1930-luvulla Dewey kehitti käsitteen ”tekemällä oppiminen”. Käsite tekemisestä, kokemisesta ja samalla oppimisesta elää yhä nykyajassa. (Karppinen 2007, 78–84.) Seikkailukasvatus ja kokemuksellinen oppiminen ottivat Suomessa jalansijaa saapuen Saksasta 1980–1990-luvuilla (Karppinen & Latomaa 2015, 300). Paljon ennen seikkailukasvatuksen tuntemista suomalaisessa yhteiskunnassa käytännön tekeminen on ollut vahvasti läsnä välituntileikeissä ja vapaa-ajan vietossa luonnon helmassa eräperinteitä kunnioittaen (Karppinen 2007, 81).

Seikkailu tarkoittaa mukavuusalueelta poistumista. Seikkailukasvatus perustuu kokemuksissa piilevään voimaan. Se on tavoitteellista, kasvattavaa ja suunnitelmallista toimintaa. Siinä eletään kaikilla aisteilla yhdessä ryhmän kanssa toimien. (Karppinen & Latomaa 2015, 44–45.) Seikkailuista oppimiseen tarvitaan kykyä ja mahdollisuuksia ymmärtää tapahtunutta, ohjaajien uskoa yksilöiden pystyvyyteen, yksilöiden lähtökohtien huomioimista sekä positiivista muutosta yksilön toimintakykyyn (Karppinen & Latomaa 2015, 59–60).

Kokemuksessa on viisi tasoa: motivaatio-, fyysinen, älyllinen, emotionaalinen ja henkinen taso. Motivaatiotaso alkaa jo siitä hetkestä, kun yksilö sitoutuu lähtemään seikkailuun mukaan. Hänen kiinnostuksensa on herännyt. Fyysisellä tasolla aistit heräävät. Yksilö hahmottaa olevansa seikkailussa. Fyysinen

taso ei saa ylikuormittua, jottei epämukavuusalueelta siirrytä paniikin puolelle. Älyllisellä tasolla yksilö rupeaa käsittelemään fyysisen tason tapahtumia: syy-seuraussuhteita, oppimista, opitun soveltamista ja omaa mielipidettään. Emotionaalisella tasolla syntyy tunne. Jos aikaisemmat vaiheet ovat sujuneet positiivisesti, tunne on todennäköisesti positiivinen, esimerkiksi pystyvyys tai ilo. Henkisellä tasolla yksilö ottaa kokemuksesta vaikutteita ja esimerkiksi rohkautuu tai kasvattaa itsevarmuuttaan. (Tarssanen & Kylänen 2007, 117–119.)

Reflektointi tarkoittaa tapahtumien aitoa ymmärrystä – mitä tehtiin, miten tehtiin, miksi tehtiin, miltä tuntui tehdä, mitä opittiin. Reflektoida voi monella tapaa, joko yksikseen pohtien tai ryhmässä keskustellen. Myös erilaiset luovat reflektointimenetelmät ovat mahdollisia, kuten kuvallinen ilmaisu, draaman keinot tai sanataide. Aivotutkimukset ja kognitiivinen psykologia tukevat ajatusta siitä, että mitä voimakkaampi muistijälki, sitä voimakkaampi kokemus. (Latomaa 2010, 108–109.) David A. Kolb kehitti kokemuksellisesta oppimisesta vuonna 1984 jo klassikoksi muodostuneen kehämallin (kuva 1).

Kuva 1. Kolbin kehä (Beard & Wilson 2006, 33)

Kehämallissa kokemus synnyttää tunteita. Tunteita ja tapahtumia tarkastellaan ja reflektoidaan. Reflektoinnin avulla nämä tunteet ja toimintatavat, esimerkiksi pystyvyys tai kartanlukutaito, yleistyvät ja siirtyvät yksilön ajatusmaailmaan. Sieltä hän pystyy tunnistamaan ja tukeutumaan niihin jatkossakin. (Beard & Wilson 2006, 32–33.) Kehämallia on sittemmin kritisoitu, sillä kokemuksellisen oppimisen vaiheet eivät käytännössä ole niin kiveen hakattuja, ja

yksilö voi käydä vaiheet läpi eri järjestyksessä tai useamman kerran (Beard & Wilson 2006, 40–42).

Siirtovaikutus (*transfer*) on esimerkiksi vaellustoiminnasta opittujen taitojen ja kokemusten yhdistelyä erilaisiin seikkailun ulkopuolisiin tilanteisiin. Siirtovaikutuksen vahvistamiseksi ohjaajan tehtävänä on kannustaa pohtimaan seikkailussa tapahtunutta (ks. reflektointi). Aina seikkailun läpikäynti ei tarvitse kiihkeää puheensorinaa. Hiljainen hetki ja yksilön sisäinen itsetutkiskelu ovat yksi tapa löytää seikkailun voimavarat arkikäyttöön. Kaikissa ryhmissä ei mennä syvälle itseen, ja sekin voi silti tukea toiminnasta oppimista. Tällöin kommentoivasta menetelmästä voi olla hyötyä, jolloin ohjaaja kertoo, mitä tapahtui, opastaa palautteen annossa ja vastaanottamisessa, antaa vinkkejä itsearviointiin ja eväitä ryhmäkeskusteluun. Suuri speaktaakeli voi jäädä vain irtolaiseksi muistoksi, jos yksilö ei löydä samaistuttavuutta omaan elämäänsä. Seikkailun ja arjen samankaltaisuuksien ja yhdistävien tekijöiden etsimisen avuksi voi käyttää metaforia. Vaellus ja tunturin valtaus fyysisesti voivat symboloida henkisesti haastavista tilanteista ylitse pääsyä. (Räty 2011, 28–29.)

Suvi Widenius (2017, 64–78) on tutkinut opinnäytetyössään suomalaista seikkailukasvatusta ja jäsentänyt sen peruselementit. Hyvän seikkailukasvatuksen takaavat kirkaat tavoitteet ja tavoitetilä. Ne voivat vaihdella aktiviteetista ja ryhmän toiveista riippuen, mutta keskiössä ovat aina ihmisenä kasvaminen ja kehittyminen. Hyvään seikkailukasvatukseen kuuluu myös osaavat ammattilaiset. He ovat joustavia sekä heillä on kasvattava ja kommunikoiva ohjausote. Aktiviteetin ohjaamisen lisäksi osallistujille tilan antaminen ja mahdollistajana toimiminen ovat tärkeitä rooleja. Ammattilaisten lisäksi yhteinen turvallisuus ja sen edistäminen kuuluu myös kaikille osallistujille. Yhteisten pelisääntöjen noudattaminen takaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden. Seikkailukasvatuksessa tulee luoda tilaa ja mahdollisuuksia reflektoida ja kokea aitoja kohtaamisia. Kokemalla oppiminen on vaikuttavaa ja tehokasta. Jokainen ryhmän jäsen on tärkeä osa kokonaisuutta ja jokainen saa osallistua itselleen hyvältä tuntuvalla panoksella. Osallistavassa toiminnassa jokaisella on mahdollisuudet löytää omat voimavaransa. Seikkailukasvatus koskettaa päätä, sydäntä ja kättä. Se vaikuttaa älyllisellä, tunneperäisellä sekä motorisella tasolla. Seikkailukasvatus ei aina ole helppoa, ja sopivat haasteet kehittävätkin ongel-

manratkaisukykyä ja luovat onnistumisen kokemuksia. Myös yllätykset kuuluvat seikkailuun, ja niihin astuminen synnyttää ryhmässä rohkeutta. Seikkailukasvatus ei ole yksilökeskeistä, vaan siinä annetaan mahdollisuus olla osana jotain isompaa, ryhmän yhteistä toimintaa. (Widenius 2017, 64–78.)

2.2 Elämyspedagogiikka

Käsitetasolla elämys ja kokemus menevät usein päällekkäin ja niiden välille on hankala vetää rajaa. Elämys ja sen merkityksellisyyden summa tuottavat kokemuksen. Kokemus on aina subjektiivinen – jokainen tarkastelee ja kokee maailman eri tavalla. (Karppinen & Latomaa 2015, 69.)

Kurt Hahn oli saksalainen opettaja ja kouluttaja, joka mm. Aristoteleesta ja Platonista inspiroituneena rupesi vuosina 1930–1940 kehittämään kasvatus-tyyliä, joka toimisi projektien, retkien ja suurien tunteiden avulla. Tästä sai alkunsa elämyspedagogiikka ja itsensä ylittämisen kipinä. (Karppinen & Latomaa 2015, 79–81.) Elämyspedagogiikan ideana on tarjota ihmisille enemmän aitoa elämää, rohkaista kokemaan asioita ja tunnistaa yksilön taustat ja voimavarat. Elämyspedagogiseen aktiviteettiin osallistuvien ryhmäläisten saadessa vastuuta ja luottamuksenosoituksia heidän oma toimijuutensa, minäkuvasa ja pystyvyyden tunteensa vahvistuvat. Aktiviteetit eivät ole tiukasti ohjaajavetoisia, vaan ohjaaja toimii mahdollistajana ja taustalla tukipilarina. Aktiviteettiin osallistuvat voivat itse säädellä henkilökohtaiset tavoitteensa, mitä he lähtevät toiminnasta tavoittelemaan. He saavat myös valita itselleen sopivan tavan ja tason osallistua elämyspedagogisen ryhmän toimintaan. (Räty 2011, 22–23.)

Minkä takia elämysten, seikkailujen ja kokemusten avulla kannattaa kasvat-
taa? Muuttuva maailma haastaa nuorten hyvinvointia jatkuvasti. Tarvitaan rai-
tista ilmaa ja sosiaalista vahvistamista. Positiiviset ja osallistavat kasvat-
usmenetelmät – kuten kiipeily, retkeily tai vaikka lumikenkäily – tuottavat oppimisen
lisäksi kiinnostusta ja hyvinvointia. Jokainen varmasti haluaa, että hänestä ol-
laan ylpeitä. Seikkailu- ja elämyspedagogisia menetelmiä yhdistävät pyrkimys
voimaantumiseen ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen. (Karppinen &
Latomaa 2015, 167, 173.)

2.3 Erämaavaeltaminen

Miksi erämaavaellustoimintaa kannattaa käyttää seikkailukasvatuksessa? Koen, että erämaassa vaeltamista koskevat samat hyödyt kuin muutakin ulos vietyä seikkailukasvatustoimintaa. Luonnon aidot ympäristöt antavat suoria kokemuksia kaikille aisteille sekä erilaisia mahdollisuuksia oppia ja kehittyä (Gilbertson ym. 2006, 4). Ulos luontoon vietyyn oppimiseen kuuluu kyseiseen luontoon tutustuminen. Se voi olla vaikka tunturin kasvien tai eläinten tunnistusta ja sitä, miten luonnossa liikutaan turvallisesti ja sitä kunnioittaen. Nämä tiedot syventävät oppimiskokemusta. Luonnossa kehitetään kehoa ja fyysisiä kykyjä. Ne, jotka ovat oppineet pitämään itsestään huolta luonnon helmassa, oppivat erityisosaamista vaativia luonnossa liikkumisen taitoja helpommin, koska ne ovat päässeet laajentamaan mukavuusalueitaan. Myös varusteiden tunteminen ja käyttäminen ovat tärkeitä perustaitoja. Erämaavaelluksilla on käytössä paljon erilaisia varusteita. Eteen tulee lukuisia käytännön tilanteita, kuten rinkan oikeaoppinen pakkaaminen, teltan pystytys, tulenteko ja ruoan valmistus. Käytännön tekemisellä on paljon suurempi vaikutus kuin sillä, että varusteista vain keskusteltaisiin sisätiloissa. Luontoon viety toiminta kasvattaa ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja. Jotkut lähtevät luontoon, jotta tutustuisivat itseensä ja muihin ympärillään. Yhdessä oppiminen ja yhteiset kokemukset muiden ryhmäläisten kanssa vahvistavat yhteishenkeä ja ryhmäkoheesiota. (Mts. 5–6.)

2.4 Suomen Nuoriso-opisto Paukkula ja luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen

Suomen Nuoriso-opisto Paukkula perustettiin vuonna 1923, kun nuorisoseuraliike tarvitsi uusia osajia. Opisto aloitti ensin Mikkelin Otavassa, mutta muutti kolme vuotta myöhemmin Paukkulan kartanon tontille, noin kahden kilometrin päähän Mikkelin keskustasta. Nykyään opistossa on noin 170 opiskelijaa. Henkilökuntaan kuuluu 23 henkilöä, joista kahdeksan on opettajia. Paukkulassa voi opiskella kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoa (180 osp), jonka suuntautumisvaihtoehtoina ovat lastenohjaajan osaamisala sekä nuoriso- ja yhteisöohjaajan osaamisala. Lisäksi Paukkula järjestää erilaisia opistokursseja, joiden sisältöjä ovat esimerkiksi ilmaisutaidot ja liikunnan ohjaaminen. Paukkulassa on mahdollista viettää Opistovuosi, jossa valmennetaan peruskoulun päättäneitä toisen asteen opintoihin.

Paukkula on tehnyt tiivistä yhteistyötä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Xamkin (silloinen Mikkelin ammattikorkeakoulu) kanssa vuodesta 1998. Esimerkiksi Lapin-vaelluksille on lähdetty yhdessä ammattikorkeakouluopiskelijoiden kanssa. Opiskelu Paukkulassa yhdistää perinteiset opintopolut ulkoiluun, seikkailuihin ja innostaviin elämyksiin. Paukkulassa korostetaan yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta ja opiskelijoiden henkilökohtaista kasvua. Koulun ilma-piiri on osallistava ja avoin, ja opettajat kannustavat opiskelijoitaan löytämään omat vahvuutensa ja kehittymään niissä. (Paukkula s.a.)

Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen on yksi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon valinnaisista tutkinnonosista. Sen laajuus on 20 osaamispistettä. (Opetushallitus 2022, 2–3.) Opetushallitus (2022, 63) on kuvaillut tutkinnon-osan ammattitaitovaatimukset seuraavasti:

”Opiskelija osaa

- suunnitella ja toteuttaa luonto- ja elämystoimintaa
- järjestää luonto- ja elämystoimintaa huomioiden turvallisuusasiat
- ottaa huomioon luonto- ja elämystoiminnan merkityksen ja mahdollisuudet yksilön kasvun ja yhteisöllisyyden tukemisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä
- suunnitella ja järjestää retken tai leirin sekä ohjata luonnossa liikkumista
- suunnitella ja toteuttaa seikkailukasvatusta osana luonto- ja elämystoimintaa
- ohjata luonto- ja elämystoimintaa eettisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti
- arvioida ja kehittää luonto- ja elämystoiminnan taitojaan.”

Ensimmäisen kerran Paukkulasta lähdettiin Muotkatunturin erämaahan käytännön oppiin vuonna 1975 (Järvenkylä 2023, 52). Elokuun 2023 vaellukselle lähti mukaan viisi lastenohjaajaopiskelijaa ja kolme nuoriso- ja yhteisöohjaajaopiskelijaa. Vaelluskokonaisuus kesti viikon (19.–26.8.2023), josta vietettiin kuusi päivää erämaassa kulkien. Vaelluksen viimeisenä iltana vietettiin yhteinen karonkka Giellajohkan majatalossa. Vaellustoimintaan sitoutuminen ja suunnittelutyö alkoi hyvissä ajoin, kahdeksan kuukautta ennen varsinaista vaellusta. Luokahuoneessa opeteltiin teoriaa esimerkiksi turvallisuusasioista ja jokaisenoikeuksista. Oppiminen ei suinkaan päättynyt tähän, vaan erä-

maasta oli tarkoitus löytää kokemuksellista oppia ja uskoa jokaisen omiin kykyihin. Opettaja laati vaelluksen reittisuunnitelman aiempien vuosien vastaavia hyödyntäen. Vaelluksen varrelle sijoiteltiin erilaisia ohjauskokonaisuuksia liittyen mm. eläinten tunnistamiseen, solmuihin ja tulentekoon. Näiden suunnittelu ja ohjaaminen muille vaeltajille tehtiin pareittain. Oppilaat suunnittelivat myös viikon ruokailut ja varustelistat. (Närhi 2023.) Turvallisuussuunnitelmat tehtiin yhdessä Xamkin opiskelijoiden kanssa. Heillä on oma vaellustoimintaan keskittynyt valinnainen opintojakso, jonka laajuus on 5 opintopistettä. Sisällöt ovat miltei identtisiä luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnon osan kanssa, joten tiivis yhteistyö toteutui tämän vaelluksen suunnittelussa ja toteutuksessa. (Opinto-opas 2023.)

2.5 Osaamisidentiteetti ja toimijuus

Ammatillisessa koulutuksessa puhutaan usein ammatti- sekä osaamisidentiteeteistä. Nykyisin pyritään käyttämään enemmän jälkimmäistä, sillä ihminen on enemmän kuin jonkin tietyn ammattiryhmän edustaja. Osaamisidentiteetti tarkoittaa nimensä mukaisesti sitä, miten yksilö käsittää oman osaamisensa: mikä yksilöä kiinnostaa, mitä hän haluaa tulevaisuudelta, millainen hänen arvomaailmansa on. Osaamisidentiteetti voi muuttua elämän aikana, ja siihen vaikuttavat formaalin oppimisen – kuten ammatillisen koulutuksen – lisäksi muutkin oppimisväylät ja aikaisemmin hankittu tietotaito, esimerkiksi harrastukset, erilaiset ihmissuhteet ja kulttuuritausta. (Raudasoja ym. 2019.) Luonnossa liikkuja ja vaeltaja voi saada harrastuksestaan paljon hyödyllistä osaamista. Seikkailukasvatusta on mahdollista soveltaa opetussuunnitelmiin kaikilla koulutusasteilla, ja näin käyttää hyödyksi oppijoiden osaamisidentiteettien kehittymiseen (Marttila 2016, 79–80). Osaamisidentiteetti voi olla sateenvarjo, jonka alla ammatti-identiteetit ovat, jos ihmisellä on useampia tutkintoja. Työelämä ja yhteiskunta ovat jatkuvassa murroksessa, mikä vaatii oppijoilta joustavuutta ja osaamisidentiteetin kehittämistä. Osaamisidentiteetti-kysymyksissä auttavat oppilaitosten opinto-ohjaajat sekä opettajat. (Raudasoja ym. 2019.) Seikkailukasvatustajan, tässä opinnäytetyössä luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnon osan vastuupettajan, on tehtävä innostaa ja tukea vastuullisen seikkailukasvatuksen suunnittelun ja toteutuksen siirtymistä osaksi oppijoiden osaamista (Marttila 2016, 64).

Ammattiin opiskelevat ovat aktiivisia toimijoita. Toimijuus viittaa kykyyn toimia tietoisesti ja suunnitelmallisesti omien tavoitteiden, arvojen ja motivaatioiden pohjalta. Se kuvaa yksilön aktiivista roolia oman elämänsä ohjaajana ja päätöksentekijänä. Toimijuus liittyy myös kykyyn ottaa vastuuta omista teoistaan ja vaikuttaa ympäristöönsä. Toimijuus ilmenee ihmisen kyvyssä tehdä valintoja, asettaa tavoitteita, suunnitella toimintaa ja toteuttaa päätöksensä. Se liittyy myös kykyyn oppia kokemuksistaan, sopeutua muutoksiin ja hallita omaa elämäänsä osana yhteisöä ja yhteiskuntaa. Yksilön toimijuus voi osaamisidentiteetin lailla muuttua elämän aikana. (Laajala & Lehtelä 2020.) Toimijuuden edistäminen kuuluu suomalaista seikkailukasvatusta ohjaaviin arvoihin. Olemalla osana seikkailua osallistujat voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja saada mahdollisuuksia vaikuttaa sekä tehdä seikkailusta heidän laisensa. Osallisuuden tunne vahvistaa ryhmäläisten toimijuutta. (Widenius 2017, 60–61.)

Jyrki Jyrkämä (2007, 205–206) on kehittänyt toimijuuden viitekehyksen, jossa toimijuus koostuu kuudesta osa-alueesta: osata, kyetä, haluta, täytyä, voida ja tuntea. Osa-alueiden sisältöä esitellään tarkemmin 5. Tutkimuksen tulokset -luvussa. Jyrkämän (2007, 205, 215) mukaan viitekehyksen avulla tutkitaan sitä, miten yksilö ja sen toiminta vuorovaikuttavat eri ympäristöjen ja tilanteiden kanssa. Viitekehyksellä on juuret A. J. Greimasin semioottisessa teoriassa, jossa teksteistä etsitään erilaisia merkitysisältöjä ja arvoja, jotka liittyvät ihmisen olemiseen ja tekemiseen. Olemista ja tekemistä kuvailevat tarkemmin niiden alakategoriat: haluta, kyetä, osata, täytyä, tietää ja uskoa. (Sulkunen 1998, 163–166.) Vaikka Jyrkämä on tehnyt uraa sosiaaligerontologian saralla, on hänen viitekehjensä käyttökelpoinen muissakin aiheissa, esimerkiksi tutkittaessa osaamisidentiteettiä ammattiin opiskelevilla (Raudasoja ym. 2019).

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET

3.1 Kahdeksasluokkalaiset Pyhä-Luoston kansallispuistossa

Marjaana Kangas, Hanna Vuojärvi ja Pirkko Siklander ovat tutkineet aidossa luonnonympäristössä tapahtuvan seikkailutoiminnan vaikutuksia yläastelaisten oppilaiden sekä heidän opettajien toimijuuteen. Kohdejoukkona olivat vaellustoimintaan osallistuneet 21 kahdeksasluokkalaista ja heidän kaksi opettajaansa. Vaellustoiminta oli valinnaisaine, jossa lähdettiin kolmen päivän vael-

lukselle Pyhä-Luoston kansallispuistoon. Valinnaisaine oli yhdistelmä eri oppiaineita kuten maantietoa, biologiaa ja äidinkieltä, ja sen tavoitteina oli tukea oppilaiden henkistä kasvua, itsetuntoa, kokemusten kautta oppimista, yhteistyötaitoja ja luontosuhdetta. (Kangas ym. 2018, 15–16.)

Tutkijoiden järjestämistä haastatteluista kävi ilmi sekä oppilailta että opettajilta eri toimijuuden osia, joista oli hyötyä tai jotka vahvistuivat vaelluksen aikana. Kyky ottaa vastuuta vaellukseen tarvittavista varusteista ja niiden kunnosta, muista ryhmäläisistä ja tietenkin itsestään koettiin tärkeäksi. Vastuun kantaminen lisäsi yhteishenkeä. Sisukkuus ja sitoutuminen olivat kantava voima. Haastatteluista nousi esiin myös vertaisoppiminen ja yhdessä oppiminen. Aikaisemmin hankitun tiedon ja kokemusten merkitys valkeni varsinkin opettajille. Heidän mukaansa jokainen vaellus on erilainen, mutta aiemmasta osaaamisesta oli apua valinnaisaineen organisointiprosessissa. Aito läsnäolo, resilienssi ja reflektointitaidot koettiin myös tärkeiksi osiksi toimijuutta. (Kangas ym. 2018, 18–22.)

3.2 Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta

Maarit Marttila (2016) on tutkinut väitöskirjassaan seikkailu- ja elämyspedagogisten luontoliikuntamenetelmien soveltuvuutta opetussuunnitelmiin sekä erilaisille oppijoille. Mukana tutkimuksessa oli myös opiskelijoiden vanhempien sekä opetushenkilöstön näkökulmia. Tutkimuksen tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta elämys- ja seikkailupedagogiikasta ja niiden mahdollisuuksista koulujen opetussuunnitelmissa. (Marttila 2016, 225.) Marttila vietti lukuvuonna 2012–2013 yhden päivän viikoittain erään ammattiopiston erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille suunnatun valmentavan ja kuntotuttavan opetuksen ryhmässä (mts. 23). Tutkimuksen kohdejoukkona olivat yhdeksän opiskelijaa ryhmän kymmenestä opiskelijasta, sillä yksi opiskelija oli puolet lukuvuodesta poissaolevana suorittamassa työharjoittelua (mts. 92–93).

Lukuvuosi oli jaettu neljään jaksoon, joista jokaiseen sisältyi erilaisia toimintapäiviä. Toimintapäivillä oli erilaisia elämys- ja seikkailupedagogisia sisältöjä, kuten ryhmäytymisharjoituksia, kalastusta, patikointia ja ruokailua maastossa, seinäkiipeilyä ja lumikenkäilyä. Päiviin sisältyi välillä myös erilaisia huoltotehtäviä, kuten polttopuiden viemistä kodalle ja suksien voitelua. (Mts. 120–129.)

Tutkimuksessa selvisi, että elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta tuki yhteisöllisyyttä, paransi kouluviihtyvyyttä ja lisäsi fyysistä aktiivisuutta (mts. 225). Seikkailu- ja elämyspedagoginen toiminta auttoi tässä tapauksessa saavuttamaan Opetushallituksen määräämät tavoitteet valmentavalle ja kuntouttavalle opetukselle. Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen tavoitteina oli vahvistaa opiskelijoiden kykyjä ja mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen, työllistymiseen sekä itsenäiseen elämään. (Mts. 201.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohdejoukko ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kohteena oli Paukkulassa järjestettävästä vaellustoiminnasta saatu osaaminen ja sen suhde luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan ammattitaitovaatimusten kanssa. Tutkimuskysymykseni olivat

1. Miten erämaavaellustoiminta vastaa tutkinnonosan ammattitaitovaatimukseen?
2. Miten toimijuuden osa-alueet ilmenivät Muotkatunturin-vaellukselle osallistuneiden opiskelijoiden kertomuksissa?

Tutkimuksen kohdejoukkona olivat Paukkulan kaksi 3. vuoden lastenohjaajaopiskelijaa sekä kaksi 3. vuoden nuoriso- ja yhteisöohjaajaopiskelijaa, jotka olivat valinneet luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan osaksi opintojaan.

4.2 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Hirsjärven ym. (2007, 157–162) mukaan laadullisen tutkimuksen tyyppiin kuuluva merkityssisältöjen ymmärrys ja tulkinta, erilaisten ihmistoimintojen tarkastelu ja aidon elämän kuvaileminen. Tutkimuskohdetta tarkastellaan mahdollisimman laajalaisesti, mutta täysin riippumattomasti ja neutraalia tulosta ei voi saavuttaa, sillä jokaisella opinnäytetyön tekijällä on omanlaisensa teoriapohja ja kosketus aiheeseensa. Laadullinen tutkimus ei pyri todistelemaan olemassa olevaa, vaan löytämään uusia totuuksia. Laadullisia tutkimuslajeja ovat mm. etnografia, kenttätutkimus, osallistuva havainnointi ja sisältöanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2007,

157–162.) Laadullisen tutkimuksen otanta on useammin pienempi ja syväluotaavampi kuin määrällisen tutkimuksen (Eskola & Suoranta 2005, 18).

Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 35) mukaan haastattelu on hyvin joustava tapa kerätä tietoa. Tilanteessa voi esittää lisäkysymyksiä ja tutustua syvemmin subjektiivisiin kokemuksiin. Haastattelun haasteita ovat muun muassa hyvien haastattelutaitojen omaaminen, haastateltavien etsiminen ja aikataulujen yhteensopivuus. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Teemahaastattelu on puolistrukturoitu, mikä tarkoittaa kysymysten perimmäisen tarkoituksen olevan kaikille sama, vaikka esimerkiksi sanamuodot vaihtelisivat haastattelujen välillä. Tässä menetelmässä on nimensä mukaisesti teemoja, joiden mukaan haastattelu etenee. Haastattelija on perehtynyt teemojen teoriataustaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.) Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, koska kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon opiskelijoilla oli yksilöinä ensi käden tietoa omasta osaamisestaan ja tutkinnonosan käytännön toteutuksesta. Tavoitin haastateltavat sähköpostitse viestiketjun kautta, jonka tutkinnonosan ohjaava opettaja oli luonut. Haastateltavat valikoituivat sillä perusteella, ketkä vastasivat yhteydenottooni. Haastattelut toteutin Teamsin välityksellä, ja ne kestivät noin puoli tuntia. Käytin haastattelujen nauhoitukseen Teamsin omaa nauhoitusominaisuutta. Haastattelut sijoittuivat joulukuulle 2023 sekä tammi–helmikuulle 2024. Haastattelujen aikaan vaelluksesta oli kulunut noin 4–5 kuukautta.

4.3 Aineiston analyysimenetelmä

Aineiston analysointiin käytin sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven (2009, 92–93) mukaan sisällönanalyysissä etsitään aineistosta tutkimuksen kannalta olennaisimmat tutkimuskysymykseen vastaavat seikat ja päätetään, mihin suuntaan työtä lähdetään viemään. Aineisto perataan läpi haastatteluiden litteroinnilla. Litteroinnissa tehdään muistiinpanoja haastattelunauhoitteista ja muotoillaan niiden sisältö suullisesta muodosta kirjalliseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93.) Tutkimuksessani haastatteluiden litteroinnista muodostui 32 sivua tekstiaineistoa. Suoritin litteroinnin helmi–maaliskuussa 2024. Nimesin haastateltavat H1, H2, H3 ja H4.

Litteroinnin kirjallinen tuotos teemoitellaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93). Teemoittelussa käytin apuna kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksia (Opetushallitus 2022, 63–70) sekä Jyrkämän (2007, 205–206) toimijuuden viitekehystä, jossa toimijuus koostuu kuudesta osa-alueesta: osata, kyetä, haluta, täytyä, voida ja tuntea. Etsin ja korostin teksteistä ne kohdat, joissa haastattelvien puheet liittyivät ammattiosaamiseen tai toimijuuteen. Laadullisen tutkimuksen mukaisesti tarkoituksena ei ollut tarkastella määrällisesti, montako kertaa teema oli toistunut haastatteluaineistossa, vaan mitä kyseisestä teemasta oli sanottu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkija luo esim. tekemiensä haastatteluiden sisältöjen perusteella oman teoriansa. Tällöin tulisi siirtää sivuun aikaisemmat tutkimukset ja tieto. Ihmisen on kuitenkin mahdotonta pyyhkiä ennakkotiedot ja -taidot mielestään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97.) Siksi analysoin aineistoa teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoriaohjaava sisällönanalyysi ei ole tiukasti sidottuna tiettyyn teoriaan eikä pyri todistamaan mitään oikeaksi tai vääräksi, vaan aikaisempi tutkimustieto tukee omien johtopäätösten tekemistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97). Omaa sisällönanalyysiäni tukivat aiemmin hankittu tieto seikkailukasvatuksen teoriasta, toimijuuden osa-alueista, Paukkulan vaellustoiminnasta sekä kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon opetussuunnitelmaan kirjatun luonto- ja elämystoiminnan tutkinnonosan osaamistavoitteista. Sain teoriaohjaavan sisällönanalyysini valmiiksi maaliskuussa 2024.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Tutkinnonosan toteutustapa

Luonto- ja elämystoiminnan tutkinnonosan valitsemisessa osaksi opintoja matka Lapin luontoon oli iso motivaatiotekijä kaikille haastateltavista. Ainutkertainen mahdollisuus houkutteli tarttumaan tilaisuuteen.

H1: Mä halusin kokea luontoseikkailua ja käydä siis Lapissa, se oli ykkösjuuttu mun mielestä semmoinen, että en ole ikinä käynyt Lapissa niin olin että ”Jes, nyt on mahdollisuus päästä!” turvallisessa seurassa ja ympäristössä.

H2: No kyllä se aika paljon vaikutti se vaellus. Että kun sinne lähdettiin.

H3: Mä muutenkin tykkään tosi paljon tota niinku olla luonnossa ja sitten ku mä sain kuulla että me lähdetään Lappiin ja mulla oli niinku aina ollu unelmana käydä Lapissa mutta ei ole ollut vaan semmosta mahdollisuutta että voisin käydä.

H4: Mä kuulin yheltä edelliseltä opiskelijalta, että se on tosi hauska. Ja se kyllä kuulostikin ihan hauskalta, että mä tykkään tommoisesta vaelluksesta ja – tai en ole siis ennen mitään tommoista isoa reissua (tehnyt) niin halusin ihan vaan sen takia kokeilla että millaista se on.

Kyky suunnitella seikkailu-, elämys- ja luontotoimintaa ovat mainittu useasti tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksissa. Myös työryhmän jäsenenä toimiminen ja yhteistyötaidot ovat tärkeä osa ammattitaitoista luonto- ja elämystoiminnan ohjaamista. (Opetushallitus 2022, 64, 66–68.) Nämä asiat toteutuivat vaellusryhmässä. Vaelluskokonaisuutta ei tarjottu opiskelijoille valmiina, vaan opiskelijat pääsivät itse vaikuttamaan vaellukseen sekä kehittämään seikkailukasvatustoiminnan suunnittelunvalmiuksiaan. Vaelluskokonaisuuden suunnittelun taustalla oli koko ryhmän tuki. Ryhmätyöskentely mahdollisti vuorovaikutustaitojen kehittymisen.

H1: Suunnittelu, miten tarkka ja perusteellinen meidän suunnittelu-prosessi oli niin se on kyllä yksi hyödyllisimmistä asioista koko jutussa.

H3: Jos olisi joutunut yksin vaikka tekemään, niin olisi varmaan ollut vaikeampaa, mutta siinä just kun oli niitä tiimikavereita niin sitten kun yhdessä kaikki tehtiin niin ei sitten ollut niin vaikeata.

H4: – – oppii tuossakin just ehkä paremmin työskentelemään yhdessä, kun vaikka koulussa joku ryhmätyö.

Turvallisuusasiat ovat elintärkeää huomioida toimintaa suunnitellessa ja toteutettaessa. Turvallisuuksuunnitelmat ja yhteiset pelisäännöt oli laadittu etukäteen yhdessä vaellusporukan kanssa. Haastatteluissa nousi esiin, kuinka turvallisuusasioiden opettelu ja läpikäynti lisäsivät sekä fyysistä että henkistä turvallisuutta ja toivat vaellustoimintaan vakautta ja varmuutta.

H1: Kyllä ilman noita perehdytystunteja niin oltaisiin oltu ihan ummi-koita siellä metsässä – – säännöt käytiin, että miten sitten ollaan siellä metsässä ja turvallisuusjutut tietenkin, että jos jotain käy

niin mitä sitten ja ennakointia käytiin paljon, että pystyy välttämään kaikilta haavereilta ja muilta.

H3: – – sitten me käytiin tosi paljon myös kaikkia ensiapujuttuja niinku, esimerkiksi kun tulta tehtiin tai trangioita käytettiin, niin sitten käytiin tämmöistä niinku turvallisuuteen liittyviä asioita siten samalla.

Tutkinnonosan toteutuksessa on opetussuunnitelman mukaisesti tavoitteena, että opiskelijat oppivat ensiaputaitoja, turvallisuussuunnitelman tekoa, riskienhallintaa ja ennaltaehkäisyä (Opetushallitus 2022, 65). Vastausten perusteella näitä asioita opittiin ja hyödynnettiin vaelluskokonaisuuden aikana.

Opiskelijoille oli syntynyt visioita luonto- ja elämystoiminnan käytöstä. Luonnon hyvinvointivaikutusten sisäistäminen ja kyky soveltaa vaelluksen oppeja omaan työotteeseen välittyvät vastauksista. Muun muassa yhdellä haastateltavista nousi konkreettisia ideoita erilaisiin lasten luontotuokioihin. Opiskelijoilla oli suurta uskoa luonto- ja elämystoiminnan vaikuttavuuteen.

H1: Retkiä luontoon niin paljon kuin mahdollista, että lapset ja nuoret pääsee näkemään ja tuntemaan ja arvostamaan luontoa. Että haluan päästä opettamaan kaiken mitä vaan osaan ja pystyn luonnosta ja sen antimista nuorille ja lapsille ja näyttämään, että se on muutakin kuin vain puita ja kiviä vai miten sen nyt sanoisi. Siinä on niin paljon enemmän.

H2: Kyllä mä varmaan päiväkodissa ihan semmoista just enemmän sitten niin pienille metsäretken tyylistä. Semmoisesta tykkään. Siellä voi just olla jotain kasveja ja sittenhän pystyy jotain tempurataa ihan luonnonmateriaaleillakin tekemään tai sitten pystyyhän tota just trangian käyttöäkin silleen näyttämään ja vaikka kaakaota tekemään. Sitten pystyy ihan tota teltaakin kasaamaan vaikka ihan sinne päiväkodin pihalle ja mä oon nähnyt kyllä että jotkut päiväkodit on nukkunut niinku päiväuniakin ihan teltoissa päiväkodin pihalla.

H4: Just lähinnä niinku luonnossa tekeminen, jos on vaikka mahdollisuus joku liikuntasali, niin kyllä enemmän luonnossa tapahtuisi se.

Hyvinvointivaikutusten hyödyntämisen lisäksi yksi ammattitaitovaatimuksista on, että opiskelija soveltaa erilaisia ohjausmenetelmiä, -välineitä ja tehtäviä vastaamaan kohderyhmänsä toimintaympäristöä ja ikää sopiviksi ottaen huomioon ryhmän osallistujien psyykkiset ja fyysiset valmiudet sekä sosiaaliset tarpeet (Opetushallitus 2022, 64 & 68). Näitä seikkoja löytyikin kysyttäessä,

millaista luonto- ja elämystoimintaa opiskelija haluaisi mahdollisesti ohjata tulevaisuudessa.

Opetussuunnitelmassa puhutaan varusteiden ja välineiden oikeaoppisesta ja tavoitteellisesta käytöstä sekä kyvystä ohjata seikkailukasvatusta erilaisissa olosuhteissa (Opetushallitus 2022, 67–68). Opiskelijoiden tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa ohjauskokonaisuus vaelluksen aikana työparin kanssa muille vaellusryhmäläisille. Haastateltavat ohjasivat mm. tulentekoa tuluksilla ja ryhmäytymisleikkejä. Ohjelmaan oli suunniteltu alun perin myös kasvien tunnistusta, mutta sen ohjauskokonaisuuden vastuupari joutui lopulta jättämään kokonaisuuden vetämättä, sillä siihen olisi tarvinnut nettiä, jota ei tunturista löytynyt kuin satunnaisista paikoista. He aikoivat järjestää ohjauksen uudelleen vaelluksen loppupuolella lähempänä Giellajohkaa, jossa todennäköisyys signaalin saamiseen olisi ollut suurempi. Lähestyttäessä päämäärää kaatosade kuitenkin pilasi varasuunnitelman ja ohjaus jätettiin välistä, koska ei ollut mitään järkeä käyttää puhelimia vesisateessa. Olosuhteiden huomioiminen ja tilannekohtainen joustavuus ovat seikkailukasvattajan taitoja (Opetushallitus 2022, 67–68), joita osattiin tässä tilanteessa käyttää. Ohjauskokemus jäi tältä parilta lopulta puuttumaan, sillä vaelluksen jälkeen ei järjestetty vaihtoehtoista tilaisuutta päästä harjoittelemaan seikkailukasvatuksen ohjaamista.

Yksi ammattitaitovaatimus on Opetushallituksen (2022, 69) mukaan: ”Opiskelija osaa ohjata luonto- ja elämystoimintaa eettisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti.” Eettisyys ei noussut esille haastateltavien puheista, mutta vaelluksella oli kuitenkin noudatettu retkietikettiä ja jokaisenoikeuksia, joiden mukainen toiminta ei vahingoita luontoa ja pyrkii siihen, että suomalainen luonto kestää vielä tulevillekin sukupolville. Opetussuunnitelman mukaan varusteiden ja välineiden kestävyys ja kierrätettävyyden huomiointi ovat osa eettistä luontotoimintaa (Opetushallitus 2022, 69). Varustehankintoja tehtäessä yksi haastateltavista kertoi, että vaellusta varten ostetut vaellushousut ja -kengät sekä sadevaatteet eivät jääneet kertakäyttötavaraksi, vaan ne tulivat muutenkin käyttöön.

Kyky kehittää ja arvioida omaa toimintaansa on yksi tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksista (Opetushallitus 2022, 70). Kysyttäessä haastateltavilta onnis-

tumisista ja kehittämisen kohteista, vastaukset olivat johdonmukaisia ja realistisia. Onnistumisia oli koettu omien voimien säätelyssä viikon ajalle, ja siinä, että oli kävelyn lomassa myös pysähtynyt nauttimaan matkasta ja maisemista. Haastateltavat arvioivat myös leirin pystytyksen kannalta tärkeiden taitojen, kuten teltan kasaamisen ja purkamisen sekä trangian käytön sujuneen onnistuneesti. Vaikeiksi asioiksi vaelluksella sekä henkilökohtaisiksi kehittämisen kohteiksi haastateltavat kokivat suunnistustaidot, vaellukselle pakkaamisen aloittamisen aikaisemmin kuin lähtöä edeltävänä iltana sekä sosiaalisen jaksamisen ylläpitämisen.

Opiskelijat kokivat merkitykselliseksi sen, että tällaisia oppimismahdollisuuksia annetaan tuleville kasvatus- ja ohjausalan ammattilaisille. Vaellustoiminta antaa vaihtoehdon luokkahuoneopetukselle. Ei voi tietää, millaiseen työhön päätyy tulevaisuudessa. Vaelluskokonaisuudesta saa kattavat valmiudet luonto- ja elämystoiminnan ohjaamiseen, mutta myös toisenlaiseen toimintaan sovellettavia taitoja, kuten suunnittelu-, vuorovaikutus-, ryhmätyö- ja ongelmanratkaisutaitoja.

H1: Minusta se on hieno juttu ensinnäkin, että näitä järjestetään, että meille annetaan mahdollisuus nähdä ihan kädestä pitäen mitä se oikeasti on. Ja tota, tulevassa työssä saattaa olla, että pääsee – tai joutuu, miten nyt haluaa sen sanoa – niin suunnittelemaan tän tyyppisiä reissuja. Ei ehkä ihan näin isoja ja laajoja, mutta jonkinlaisia retkiä. Niin sulla on oikeesti kokemusta siitä, että mitä se sitten on. Oman kokemuksen kautta ja sen avulla (pystyt) sitten auttamaan niitä tulevia nuoria tai lapsia, kenen kanssa ikinä haluaakin jatkaa työskentelemään.

H3: – – kun sut laitetaan just sinne keskelle ei mitään viikoksi niin voin sanoa että kyllä siinä tosi paljon kaikkea uutta oppii. – – että se on mun mielestä tosi hyvä se että tämmöistä tehdään, että tätä on nyt tehty viidenkymmenen vuoden ajan Paukkulassa. Niin kyllä se niinku tämmöistä perustaitoa ja -tietoa kehittää tosi paljon tämmöinen.

H4: No heti ekana tuli mieleen just se, että miten paljon niinku mä tykkäsin tuosta, niin on varmasti tosi paljon muitakin, jotka tykkää tuollaisesta niin. Ku just niin kun sanoin, että tuo tuntui pelkästään lomalta, niin mikäs sen parempi koulu kun semmoinen että mikä tuntuu oikeasti lomalta ja mistä tykkää. Niin aika lailla sen takia ja onhan se myös – onhan tuossa tosi paljon hyödyllisiä taitoja.

Tulokset välittävät hyvän kuvan luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkimuksen toteutustavasta Paukkulassa. Haastattelujen perusteella tutkimuksen toteutus mahdollisti ammattitaitovaatimusten täyttymisen siihen osallistuneilla opiskelijoilla. Tutkimuksesta saatua tietoa Paukkula voi käyttää luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetuksen kehittämiseen jatkossa.

5.2 Opiskelijoiden toimijuus

Osaamisella tarkoitetaan sellaista tietotaitoa, joka jää pysyvästi osaajan repertuaariin (Jyrkämä 2007, 205). Tällaisia taitoja on voinut kertyä esimerkiksi oman harrastuneisuuden kautta, vaellusta edeltäneiden valmistelutuntien kautta tai Muotkatunturilla vietetystä viikosta. Kaikki haastateltavat ovat harrastaneet luonnossa liikkumista entuudestaan tavalla tai toisella. Mainintoja oli muutaman yön telttaretkistä perheen ja kavereiden kanssa, mökkeilystä suvun sähköttömällä mökillä, lähiluonnossa kävelystä ja Sveitsin Alpeista. Näistä kertynyttä olemassa olevaa osaamista olivat mm. teltan kasaus, nuotion sytyttäminen ja trangian käyttö. Valmistavilla tunneilla nämä taidot hiottiin kuntoon viikon kestävää erämaassa selviytymistä varten.

H2: Kyllä sen trangian olisi vaikka unissaan tai silmät kiinni kasanut ja sitten kanssa se teltan kasaus ja purku.

Kaikilla ei kuitenkaan ollut tismalleen samat lähtökohdat. Haastateltava 4 ei päässyt osallistumaan lähitoteutuksena valmistaville tunneille, vaan opiskeli tarvittavat asiat etänä vaellusryhmän ItsLearning-oppimisalustalta. Lisäksi hän teki omaa tiedonhakua YouTube-videoista sekä selvitti asioita telttapariltaan, joka oli ollut tunneilla läsnä. Myös opettaja piti yhteyttä haastateltavaan ja lähetti tälle mm. listoja tarpeellisista varusteista. Haastateltava 4 piti tekemällä oppimista itselleen luontevana, ja koki saaneensa varsinaisesta vaelluksesta paljon irti.

H4: Mä tykkään aina oppia tekemällä, että en tykkää siitä, että luettaan tai katsotaan jotain videoita. Niin sanotaanko näin että toi koko vaellus niinku opetti miten nyt vaikka kasata teltta, että miten saa hyvin tulet ja jotain hyviä ruokia tuommoiseen, ja niinku tommoista kokonaisuutta, ja vaikka miten keksiä semmoinen hyvä reitti, että ei mennä aina vaikeimman kautta että ennemmin kierretään vaikka vähän.

Kykeneminen tarkoittaa sitä, mihin ihminen kykenee juuri siinä tilanteessa. Osaamista voi löytyä, mutta kyvyt eivät aina riitä, esimerkiksi osaat kasata tel-tan, mutta et kykene siihen, koska ranteesi on murtunut. (Jyrkämä 2007, 206.) Haastateltava 1 kykeni ylittämään joen, vaikka koki tilanteen pelottavana.

H1: Meillä kaikki oli tosi avuliaita ja heti auttamassa, jos yhtään esim. tarvittiin. Varsinkin itse vihasin joen ylityksiä yli kaiken, vesi oli kylmää ja se oli limanen se pohja. Pelkäsin aina kuollakseni että mä kaadun, mutta siinä sitten joku oli aina ojentamassa kättä tai pitempää vartta ja tukemassa siinä ylityksessä. – – Se oli hirveä se viimeinen ylitys kun jos oli vähän lyhyemmät jalat niin oli melkein vyötäröön asti vettä.

Samainen haastateltava kykeni myös kantamaan 15 kilon rinkkaa, vaikka hänen polvensa kipeytyi vaelluksen puolivälissä. Kaikki haastateltavat pystyivät kulkemaan vaellusreitit, kokoamaan majoitukset, tekemään tulet ja valmistamaan retkiruoat. He kykenivät myös toimimaan ryhmän jäsenenä ja pitämään huolta itsensä ja muiden turvallisuudesta.

Haluaminen kertoo motivaatiotekijöistä ja tahtotiloista, esimerkiksi siitä, minkä takia Muotkatunturille on lähdetty (Jyrkämä 2007, 206). Motivaatio on ensimmäinen taso seikkailukokemusten rakentumisessa (Tarssanen & Kylänen 2007, 117). Kaikille haastateltaville motivaatiotekijänä toimi mahdollisuus päästä Lappiin (ks. 5.1 Tutkinnonosan toteutus -luku). Muita motivaatiotekijöitä olivat käytännönläheinen oppimiskokonaisuus, uuden kokeileminen sekä yleinen kiinnostus luonto- ja elämystoimintaa kohtaan. On olemassa ulkoista ja sisäistä motivaatiota. Ulkoinen motivaatio viittaa tilanteisiin, joissa yksilöllä on ulkoisia kannustimia suorittaa tietty tehtävä tai saavuttaa tavoite. Sisäistä motivaatiota ovat sellaiset tilanteet, joissa yksilöllä on sisäinen halu tai innostus suorittaa tietty tehtävä tai saavuttaa tavoite. Tämä tarkoittaa, että henkilöllä on sisäinen motivaatio, joka tulee omasta halusta, kiinnostuksesta tai arvoista. (Martela & Jarenko 2014, 14–15.) Opiskelijoiden vastauksista välittyi sisäinen motivoituneisuus olla osana vaelluskokonaisuutta. Voi vain spekuloida, miten erilaisia motivaatiotekijät ja halut osallistua luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetukseen olisivat olleet, jos tutkinnonosan toteutus olisi erilainen.

Täytymistä ovat pakkotilanteet. Varaa valita ei ole. (Jyrkämä 2007, 205.) Esimerkiksi erämaavaelluksella täytyy pärjätä ilman sähköä, ylittää joki ja tulla toimeen muiden ihmisten kanssa.

H3: Se mua jännitti, että miten siellä pärjää niinku just ilman sähköä ja vessaa ja tämmöistä. Mutta kyllä sitten siellä tosi hyvin pärjättiin. – – Tärkeintä on myös, että kaikkien kanssa tullaan toimeen siellä, että siellä ollaan kuitenkin viikko ilman mitään ja sen toisen naamaa joutuu siellä katselemaan, niin se on myös todella tärkeätä, että niinku tulee toimeen sitten.

Erämaassa kulkiessa täytyy osata kartanluku- ja suunnistustaitoja sekä varustautua oikein. Jokaisenoikeudet koskevat kaikkia ja retkietiketti on hyvä tuntee. (Metsähallitus s.a.)

Voiminen on erilaisten mahdollisuuksien tarkastelua (Jyrkämä 2007, 206).
Mitä voi tai ei voi tehdä erämaan luonnossa?

H1: Mä itse enemmänkin katselin ja kuuntelin kuin muut, että tota kai mä autoin. Itse olin siellä luonnossa se tosi ahkera puiden hakija. Jos nuotioon piti puita hakea niin se oli mun semmoinen, mistä mä tykkäsin paljon.

H2: Sitten kun oli just tätä haastavaa maastoa. Hypittiin kivillä ja muuta niin semmoisesta tykkään ja se oli kivaa.

H3: – – voit ihan niinku omassa rauhassa kävellä ja jos tarvitsee tauon niin sä voit sen pitää. – – Ei meillä ollut mikään kiire, jos meillä oli vaikka päivän aikana tavoitteena kävellä 8 km niin se ei tarkoita että just se pitää kävellä. Että jos se on sitten 6 km niin se on sitten 6 km – – vaan ihan niinku oman jaksamisen mukaan.

H4: Tykkäsin nauttia niistä maisemista, että jotenkin tosi paljon tykästyin niihin maisemiin. Vaikka se oli vaan semmoista metsää, mutta jotenkin se oli älyttömän hienoa, tai osasin nauttia siitä retkestä.

Vaellusryhmässä pystyi etenemään omaa tahtia, ihastelemaan luontoa ja nauttimaan maisemista. Vastuutehtäviä pystyi vuorottelemaan ja jakamaan omien toiveiden mukaan. Elämyspedagogiikan periaatteiden mukaisesti (Räty 2011, 22–23) jokainen ryhmän jäsen sai itse päättää, millä tavoin osallistui yhteiseen toimintaan.

Tunteminen on syy-seuraussuhteiden yhdistelyä, sen tarkastelua, mitä tunteita tietyt tilanteet ovat herättäneet (Jyrkämä 2007, 206).

H4: Kyllä sitten loppupeleissä siinä iltaa kohden niin rupesi piristymään, kun pääsi näkemään niitä hienoja maisemia ja sai semmoisen hyvän fiiliksen. Mutta se ehkä ekat 2 tuntia oli semmoista hirveätä kärsimystä, mutta kyllä siitä selvittiin. – – sinne loppua kohden oli aina kivempaa kun se rinka koko ajan tyhjjeni ja se ei painanut niin paljon ja sitten päästiin aina uusille alueille tai semmosille maisemille. Sai koko ajan semmoisen hyvän fiiliksen siinä niin kyllä se sitten parani koko ajan. Ja sitten vikana iltana se rupesi harmittamaan, että lähdetään jo pois täältä.

H1: Nykyään sit ku kävelee niin vähän hidastaa ja katselee ja kuuntelee mitä ympärillä näkyy ja kuuluu, että se on jäänyt kyllä sieltä vaellukselta mukaan.

Tunteiden, tilanteiden ja oman toiminnan yhteyksien tarkastelu tunnetaan seikkailukasvatuksessa reflektointina (Beard & Wilson 2006, 32–33). Vaelluksen viimeisenä iltana oli vietetty yhteinen karonkka ja reflektointihetki Gielajohkassa. Toinen reflektio oli pidetty oman luokan kesken, kun lastenohjaajat ja nuoriso- ja yhteisöohjaajat olivat palanneet Paukkulaan. Haastatteluaineistosta löytyi esiin nousseita tunteita vaelluksen eri vaiheissa. Vaelluksen alkuun liittyi jännitystä ja ilmapiiri oli odottava. Haastateltava 4 kuvaili alkutaipaleen olleen kärsimystä siksi, koska rinkat olivat silloin vielä täysiä ja painavia, eivätkä ne olleet päässeet vielä kevenemään ruoasta ja muista kuluvista tarvikkeista. Vaelluksen aikana tunnelma oli avulias, vapautunut, yhteisöllinen ja päämäärätietoinen. Kaikki olivat erämaassa samanarvoisia ja ”samassa veneessä”. Viimeiset nousut pitkän kävelymatkan jälkeen tuntuivat haastavilta. Rinkeissa kannettavaa kuormaa tasattiin vaeltajien kesken. Vaelluksen jälkeisiä tunteita olivat väsymys, helpotus, kiitollisuus ja rauha.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Pohdinta

Opiskelijat kokivat vaelluskokonaisuuden arvokkaana ja antoisana. Paukkulan tapa toteuttaa luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosaa mahdollisesti ammattitaitovaatimusten täyttymisen vertaillen opiskelijoiden vastauksia opetussuunnitelmaan. Toimijuuden viitekehyksen osa-alueet (Jyrkämä 2007, 205–206) välittyivät opiskelijoiden kertomuksista. Tutkinnonosan toteutus tuki

opiskelijoiden toimijuutta. Tutkimuksen kohdejoukko oli melko pieni ($n = 4$), mutta se kattoi puolet vuoden 2023 erämaavaellukselle osallistuneista, joita oli yhteensä kahdeksan opiskelijaa. En haastatellut kaikkia kahdeksaa henkilöä, koska en saanut kaikilta vastausta yhteydenottopyyntöni. Yhteistyö työelämätahon kanssa oli sujuvaa ja yhteistyöhenkilöni oli helposti tavoitettavissa. Pyrin teemahaastattelurungossa muotoilemaan kysymykset siten, että vastauksiin saisi syvyyttä ja henkilökohtaisuutta. Tämän vuoksi en kysynyt esim. ”Miten koet osaavasi suunnitella ja järjestää retken tai leirin sekä ohjata luonnossa liikkumista?”, sillä se olisi suoraan kopioitu ammattitaitovaatimuksista. Tutkimuksen tehtävänä ei ollut arvottaa tai arvioida opiskelijoiden suoriutumiskykyä, vaan arvioida saadun opetuksen laatua. Tutkimuksesta saatua tietoa Paukkula voi hyödyntää luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Myös muut opetusalan tahot voivat soveltaa tutkimuksen tuloksia tai saada ideoita seikkailukasvatuksen ja luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen opetustapoihin. Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan kasvatti resilienssiäni ja keskeneräisyyden sietokykyäni sekä antoi minulle uutta inspiraatiota luonnossa liikkumiseen.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat rehellisyys, vastuunkanto, arvostus ja luotettavuus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Tutkimusten luotettavuuden arviointiin käytetään usein validiteettia ja reliabiliteettia. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus on toteutettu tutkimussuunnitelman mukaisesti ja tutkimuskysymyksiin on saatu vastaukset. Reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että muiden tutkijoiden on mahdollista toteuttaa tutkimus uudelleen. Nämä termit ovat peräsin kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimustavasta, minkä takia niiden käytöstä laadullisessa tutkimuksessa on useita mielipiteitä. Johdonmukaisuus on usein merkki laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta. Eri vaiheiden jäsentäminen ja menetelmien perusteleminen mahdollistavat tutkimuksen toistettavuuden ja näin ollen lisäävät luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136, 140–141.)

Olin esteetön tutkimuksen toteutukseen. Näreahon ym. (2020) mukaan esteellisyys tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuvat ovat tutkijan perheenjäse-

niä tai läheisiä tuttavina. Esteellisyyttä pyritään välttämään tutkimuksen luotettavuuden ja puolueettomuuden takaamiseksi (Näreaho ym. 2020). Opinnäytetyösopimukset oli allekirjoitettu asianmukaisesti. Mahdolliset tutkimuslupaedellytykset oli selvitetty. Kysyin suostumusta haastatteluihin ja lähetin tietosuojaosaston kaikille haastateltaville ennen haastatteluiden järjestämistä. Kaikki haastateltavat olivat haastatteluhetkellä täysi-ikäisiä.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa tutkin Paukkulassa järjestettävää erämaavaellustoimintaa ja millä tavoin se mahdollistaa kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan ammattitaitovaatimusten toteutumisen. Pienen haastatteluotannan vuoksi tätä aihetta voisi tulevaisuudessa tutkia haastatteleamalla suurempaa kohdejoukkoa. Näin saataisiin kuulla kattavammin opiskelijoiden subjektiivisia kokemuksia. Myös toimijuuden edistämiseen seikkailukasvatuksen avulla voisi perehtyä tarkemmin.

Kysyttäessä, mitä asioita opiskelijat olivat oppineet vaellukselta ja ottaneet mukaan arkeensa aineistossa toistui, kuinka vapauttavaa oli, kun ei ollut viikkoon käytössä sosiaalista mediaa tai nettiyhteyttä. Vaelluksen aikana opiskelijoiden ei tarvinnut olla tavoitettavissa sosiaalisen median kautta vuorokauden ympäri. Nettiyhteyden puuttuminen lisäsi aitoa läsnäoloa. Opiskelijat vähensivät tietoisesti puhelimen ja sosiaalisen median käyttöä kotiuduttuaan vaellukselta.

H1: Oppi kyllä sen, että puhelinta ei tarvitse koko ajan käyttää, että siellä viikon niin aivan todella hyvin pärjäsi ilman. Ja tuntui todella hyvältä olla ilman sitä puhelinta, ilman nettiä, ilman sitä, että koko ajan pitää vastata jollekin ja jotenkin se tuntui tosi vapauttavalta.

H3: – – jos puhutaan internetin käytöstä niin oon todella paljon sitä vähentänyt, koska huomasin siellä kun oltiin siellä Lapissa että se oikeasti tekee hyvää kun saat olla hetken silleen että sun ei niinku tarvitse vastata kellekään ja ei tarvitse koko ajan roikkua siinä puhelimesta.

H4: No sekin kyllä vaikutti tosi paljon se, että ei voinut puhelimia käyttää niin huomasi vähäsen niinku koko ryhmänkin toiminnan,

että nyt oikeasti sitten hengataan vaan ja jutellaan. Vaikka ei tuntisi niitä hirveän hyvin, niin ei voi sen puhelimen luokse mennä karkuun. Ollaan sen ryhmän kanssa.

Jatkotutkimusehdotukseni on, että tulevaisuudessa tutkittaisiin luonnossa järjestettävän ryhmätoiminnan vaikutuksia digilaitteiden ja/tai sosiaalisen median käyttötottumuksiin. Tutkimuksen kohdejoukkona voisivat olla opiskelijat tai henkilöt, jotka kokevat olevansa joko peliriippuvaisia tai riippuvaisia sosiaalisesta mediasta.

LÄHTEET

- Beard, C. & Wilson, J. 2006. *Experiential Learning. A best practice handbook for educators and trainers*. 2. painos. Lontoo & Philadelphia: Kogan Page.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. painos. Tampere: Vastapaino.
- Gilbertson, K., Bates, T., McLaughlin, T. & Ewert, A. 2006. *Outdoor Education. Methods and Strategies*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13. painos. Helsinki: Tammi.
- Järvenkylä, O. 2023. Muotka opettaa. *Retki* 8/2023, 52–57.
- Jyrkämä, J. 2007. Toimijuus ja toimijatilanteet – aineksia ikääntymisen arjen tutkimiseen. Teoksessa Seppänen, M., Karisto, A. & Kröger, T. (toim.) *Vanhuus ja sosiaalityö. Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä*. Jyväskylä: PS-kustannus, 195–217.
- Kangas, M., Vuojärvi, H. & Siklander, P. 2018. Hiking in the wilderness: Interplay between teachers' and students' agencies in outdoor learning. *Education in the North* 3, 7–31. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.26203/6cjt-cj31> [viitattu 22.1.2024].
- Karppinen, S. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Karppinen, S. & Latomaa, T. (toim.) *Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 75–97.
- Karppinen, S. & Latomaa, T. 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Karppinen, S. & Latomaa, T. (toim.) *Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11–20.
- Karppinen, S. & Latomaa, T. 2015. *Seikkaillen elämyksiä III. Suomalainen seikkailupedagogiikka*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Laajala, T. & Lehtelä, P.-L. 2020. Oppijan oikeus on kehittyä toimijaksi. Blogi. Päivitetty 6.8.2020. Saatavissa: <https://blog.hamk.fi/oppijanoikeus/oppijan-oikeus-on-kehittyä-toimijaksi/> [viitattu 4.12.2023].
- Martela, F. & Jarenko, K. 2014. Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2014. Helsinki: Tulevaisuusvaliokunta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf [viitattu 15.3.2024].

Marttila, M. 2016. Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta opetussuunnitelman toteutuksessa. Etnografinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6623-2> [viitattu 25.3.2024].

Metsähallitus s.a. Muotkatunturin ohjeet ja säännöt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luontoon.fi/muotkatunturi/ohjeetjasaannot> [viitattu 15.3.2024].

Näreaho, S., Kettunen, J., Kärki, A. & Päälyssaho, S. 2020. Vastuullinen opinäytetyö. Ammattikorkeakoulujen opinäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. PowerPoint-diasarja. Päivitetty 9.1.2020. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Arenen%20ONT%20eettiset%20ohjeet%20esitysmateriaali%202020.pdf?t=1578486373> [viitattu 26.3.2024].

Närhi, T. 2023. Opettaja. Haastattelu 7.11.2023. Suomen Nuoriso-opisto Paukkula.

Opetushallitus. 2022. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto. Tutkinnon perusteet. PDF-dokumentti. Päivitetty 4.8.2022. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8380719> [viitattu 13.10.2023].

Opinto-opas. 2023. Lapin vaellus (5 op). Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://opinto-opas.xamk.fi/realization/46704> [viitattu 20.11.2023].

Paukkula s.a. Paukkulan kampus ja historia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://paukkula.fi/paukkulan-historia/> [viitattu 16.10.2023].

Raudasoja, A., Heino, S. & Rinne, S. 2019. Osaamisidentiteetin rakentuminen ammatillisessa koulutuksessa. *HAMK Unlimited Journal* 5.8.2019. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111690407> [viitattu 30.10.2023].

Räty, K. 2011. Elämyspedagoginen ohjaaminen. Ajatuksia kokemuksellisesta oppimisesta. Lahti: Outward Bound Finland ry.

Sulkunen, P. 1998. Johdatus sosiologiaan. Käsitteitä ja näkökulmia. 2.–3. painos. Helsinki: WSOY.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan? Elämyskolmio-malli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa. Teoksessa Karppinen, S. & Latomaa, T. (toim.) Seikkailun elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 99–126.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.

Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf [viitattu 8.4.2024].

Widenius, S. 2017. Mistä on hyvä seikkailukasvatus tehty? Suomalaisen seikkailukasvatuksen tunnuspiirteiden ja arvojen määrittäminen laadukkaan toiminnan kuvaajiksi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201703143237> [viitattu 20.2.2023].

Perustiedot

Nimi

Meneillään oleva opintovuosi

Ennen vaellusta

Miksi valitsit luonto- ja elämystoiminnan ohjaamisen tutkinnonosan opintoihisi?

Mitä osait jo ennalta?

Miten vaelluksen suunnitteluprosessi eteni?

Millä tavoin opettaja tuki toimintaa?

Vaelluksen aikana

Miten koit roolisi vaellusryhmässä? Mistä olit vastuussa?

Miten varsinainen vaellus eteni? Mitä se piti sisällään?

Millaisen ohjaukokonaisuuden vedit vaelluksella parisi kanssa? Mitä tunteita se herätti?

Miten yksittäisiä toimintoja käytiin läpi vaelluksen aikana (teltan pystytys, tulenteko ym.)?

Mitkä elementit koet tärkeiksi sujuvan yhteistyön toteutumiseksi?

Vaelluksen jälkeen

Millä tavoin vaelluskokonaisuus käytiin läpi vaelluksen päätyttyä?

Mitä opit vaellukselta?

Mikä oli helpointa vaelluskokonaisuudessa? Entä vaikeinta?

Missä koit olevasi hyvä? Entä missä asiassa haluaisit vielä kehittyä?

Mikä oli henkilökohtainen tavoitteesi vaellukselle? Miten saavutit tämän?

Siirtovaikutus ja ammatillisuus

Miksi mielestäsi seikkailukasvatusta opetetaan tuleville kasvatusalan ammattilaisille?

Mitkä vaellukselta saadut oivallukset olet ottanut arkiseen käyttöön?

Mistä vaelluksen antimista koet olevan eniten hyötyä tulevana kasvatusalan ammattilaisena? Mitä aiot sisällyttää ammatilliseen työkalupakkiisi?

Millaista luonto- ja elämystoimintaa haluaisit mahdollisesti ohjata tulevaisuudessa?